

Sobre la traducció catalana d'*Una història de dues ciutats*

FRANCESC PARCERISAS

Quan l'any 1985 vaig començar a dirigir la col·lecció de traduccions «Clàssics moderns», a l'editorial EDHASA, tenia clar que el model havia de ser una mica eclèctic, a fi de poder-hi publicar autors moderns però, sobretot, per poder omplir tots aquells buits de la literatura moderna que els lectors catalans encara no tenien a l'abast. Els models de la Biblioteca Popular de L'Avenç, de la Biblioteca Universal, de l'Editorial Catalana i de la col·lecció A Tot Vent de Proa eren part de la història i de l'exemple, en especial perquè la majoria de col·leccions catalanes que van proliferar en aquells anys de finals del segle XX estaven molt més atentes a les novetats i a traduir els autors contemporanis que triomfaven arreu del món que no pas a omplir les llacunes que existien. Amb aquesta intenció, doncs, em semblava bo de poder alternar Jane Austen i Virginia Woolf, Baudelaire i Nabokov, D'Annunzio i Hermann Hesse, o Aubrey Beardsley i Gerald Durrell. Creia que per qualsevol d'aquells llibres que m'havien acompanyat pagava la pena fer l'esforç de traduir-los i posar-los a mans dels lectors en una edició acurada, bona i agradable de llegir.

Charles Dickens era un candidat natural a figurar en aquell catàleg, però, tot i la seva extensa producció, ja era un dels autors més traduïts al català. I no un autor traduït a la babalà. Escriptors eminents com Josep Carner, Pau Romeva, Carles Capdevila, C.-A. Jordana n'havien donat a conèixer algunes de les obres més importants i Montserrat Manent, R. Folch i Camarasa i Roser Berdagué havien continuat aquella tasca en dates més recents. Entre les obres «de pes» que

quedaven per traduir, n'hi havia, però, dues que em seduïen especialment: *A Tale of Two Cities* (1859) i *Our Mutual Friend* (1864-65), dues novel·les tardanes, amb grans fons històrics i una genialitat experimental –en especial la segona– que fa de Dickens un pioner de la novel·la del segle XX. Totes dues eren, a més, des del punt de vista comercial, novel·les llargues i complicades que requerien una feina de traducció molt complexa.

L'any 1990 en vaig parlar amb l'amic Jordi Arbonès, un dels traductors més fidels de l'editorial. Arbonès

era un home de pedra picada, escrupolós, constant, assenyat i, malgrat la distància –vivía a Buenos Aires en una situació de constant incertesa econòmica que procurava pal·liar amb les traduccions que feia per a diverses editorials de Barcelona– era complidor fins a l'extrem, un fet que els editors aprecien moltíssim. A més, em semblava que l'estil dickensià, amb les seves descripcions brillants, giragoneses narratives, ironia i subordinacions, s'avenia perfectament amb la solidesa habitual de les traduccions de Jordi

Arbonès. Només obrir el llibre, el lector n'ha de tenir prou amb la lectura de la llarguíssima primera frase, que sembla treta d'un manual barroc de preceptiva literària: tota una joia. *Una història de dues ciutats* té, a més, el valor notabilíssim de tenir com a rerefons la Revolució francesa. La Revolució hi és vista des d'Anglaterra i des del continent europeu, i els esdeveniments històrics serveixen també per trenar les peripècies –i quines peripècies!– dels protagonistes i dels escenaris. Com el gran novel·lista que és, Dickens es permet seduir-nos adés amb l'entusiasme revolucionari desfermat, adés amb la simpatia pel conservadorisme innocent de les classes benestants; allò que l'interessa és engrapar el lector i arrossegar-lo, embadalit, al llarg de les mil giragoneses de la seva imaginació literària: una lectura inoblidable.

En la correspondència que vam mantenir amb en Jordi Arbonès descobreixo ara que li vaig enviar l'original mentre jo era a Anglaterra, acompanyat de dos llibrets de notes escolars sobre *Una història de dues ciutats*. Sempre que en podia trobar, enviava als traductors aquests assajos que ajuden a la lectura i aclareixen dubtes i, si en trobava, alguna traducció castellana o francesa de la mateixa obra. Qualsevol ajut –em refereixo a una època en què internet era molt incipient– era benvingut i feia que la feina de traducció acabés més polida i estalviés moltes consultes a l'hora de la revisió. En aquest cas, a més, vaig demanar a Brian Lake, un amic que tenia una llibreria antiquària excepcional, «Jarndyce», especialitzada en el segle XIX i situada davant per davant del British Museum, que ens trobés una edició amb gravats que poguéssim reproduir: així doncs vam complementar el llibre amb les il·lustracions de F. Barnard per a la Household Edition de Chapman & Hall de 1875. El llibre va tenir una bona acollida –el busco ara, de vell, i no aconsegueixo trobar-ne cap– i la reedició que n'acaba de fer L'Avenç segur que tornarà a engrescar una bona pila de lectors: Dickens no ens l'acabarem mai. ■

Francesc Parcerisas (Begues, 1944) és poeta, traductor i crític literari. És degà de la Institució de les Lletres Catalanes.